

Statsministeren (Stauning): Det foreliggende Lovforslag tilsigter Nedsættelse af et Udvalg til Undersøgelse angaaende den økonomiske Tilstand i de sønderjyske Landsdele, men af Teksten fremgaar det, at denne Undersøgelse skal gaa tilbage til det Tidspunkt, da de paagældende Landsdele blev genforenet med Danmark, og altsaa i Virkeligheden tilsigter noget mere end en Undersøgelse af de øjeblikkelige Forhold. Som jeg tidligere har bemærket, synes nye Undersøgelser ikke at være paakrævet. Der findes i tidligere Beretninger udførligt Materiale til Belysning af Forholdene, og der er paa Grundlag af de Tid efter anden stedfundne Undersøgelser givet Love, som har tilsigtet at udbedre Skader eller at yde Befolkningen i Sønderjylland passende Hjælp, passende baade i Forhold til Tilstandene og i Forhold til den økonomiske Evne, som ogsaa maatte tages i Betragtning. Forholdene har imidlertid stadig, ogsaa efter de forskelligartede Foranstaltningers Iværksættelse, været Genstand for Undersøgelse, og for nogle Maaneder siden havde jeg en Oversigt rede, som viser, hvordan Tilstanden da kunde bedømmes, og herom skal jeg paa den givne Anledning gøre nogle Bemærkninger; og navnlig maa jeg sige, at Anledningen er givet ikke blot ved Forslaget, men ogsaa ved den Tale, hvormed Forslaget blev forelagt i Folketinget.

Jeg skal altsaa dels gøre nogle Bemærkninger angaaende den hidtidige Lovgivnings Virkninger og Karakter og ogsaa om visse Spørgsmaal, som i øvrigt er fremdraget, jeg tænker, at man igennem disse Bemærkninger vil faa et Supplement til, hvad der i øvrigt foreligger af Oplysningsmateriale vedrørende de omhandlede Landsdele. Som allerede sagt, er de sønderjyske Forhold tidligere undersøgt grundigt. Den sønderjyske Realkreditkommission har afgivet en Betænkning i 1926, og en Undersøgelse er foretaget af det sønderjyske Erhvervsudvalg med Resultatet afgivet i en Beretning i 1929. Over for senere fremsatte Ønsker om ny Undersøgelse kan man jo fremsætte Spørgsmaal om, hvorvidt den indtraadte Krise har afdækket saadanne særlige Brist i den sønderjyske Samfundsøkonomi, som kan føres tilbage til Landsdelenes særlige Historie, og saadanne, som ikke maatte være tilstrækkeligt belyst ved de tidligere Undersøgelser, og som den danske Stat ikke maatte have taget Hensyn til i rimeligt Omfang.

Jeg søger altsaa ved de Bemærkninger, jeg nu skal gøre, at besvare Spørgsmaalene, om det kan antages, at Tilstanden er væsentlig daarligere end i det øvrige Land eller i

andre større Landsdele, om dette hænger sammen med de af Indlemmelsen særlig skabte Vilkaar, og om disse Forhold ikke i Forvejen er tilstrækkeligt klarlagt. De Bemærkninger, jeg skal gøre, støtter sig i stort Omfang paa den før nævnte Betænkning, som jeg i det følgende blot kalder Betænkningen, og paa den før nævnte Erhvervskommissions Beretning, som jeg for Nemheds Skyld nøjes med at kalde Beretningen.

Af afgørende Betydning for Tilstanden i Sønderjylland er ganske naturligt Landbrugets Stilling, idet dette Erhverv er langt det vigtigste i Landsdelen. Ifølge Folketællingen i 1921, den sidste, hvis Resultat foreligger fuldt bearbejdet, fordelte den sønderjyske Befolkning sig i Hovedtrækene saadan, at der af i alt 163 622 Personer var 77 925 Forsørgere og 85 697 forsørgede. Den erhvervsmæssige Fordeling var, at Landbruget havde 67 574 Personer, deraf 31 756 Forsørgere, Haandværk og Industri havde 32 070 Personer, hvoraf 12 134 var Forsørgere, Handel og Pengeomsætning 12 859, hvoraf 5 441 Forsørgere, Trafikvæsen 9 846, hvoraf 3 326 Forsørgere, Gartneri, Skovbrug og Fiskeri havde i alt 3 052, hvoraf 1 054 Forsørgere. Desuden fandtes i Landsdelene 10 540 kvindeligt Tyende, 16 315 ude af Erhverv, deraf 8 134 Forsørgere, og med uopgivet Erhverv stod 11 366, hvoraf 5 490 Forsørgere.

Af disse Tal fremgaar det, at Landbrugs-erhvervet har sin særlig fremragende Betydning. Forinden jeg imidlertid gaar ind paa at omtale Landbrugets Forhold, skal jeg gøre nogle faa Bemærkninger om enkelte af de Befolkningsgrupper, som denne Oversigt i øvrigt omfatter. Haandværkets og Industriens, Handelens og Pengeomsætningens saavel som Trafikvæsenets Vilkaar i Sønderjylland er ganske naturligt i meget høj Grad afhængige af Landbrugets Vilkaar, idet den lokale Omsætning spiller en stor Rolle, ligesom adskillige industrielle og handelsmæssige Virksomheder, der rækker ud over Landsdelens Omraade, dog arbejder i Tilknytning til Landbruget, f. Eks. Mejerier og Slagterier.

Af større industrielle Virksomheder, der rækker ud over Landsdelens lokale Erhvervsliv eller ud over dens Landbrugsvirksomhed, findes i Sønderjylland kun faa. Der findes Det nordiske Kamgarnsspinderi, Sønderborg Margarinefabrik og Teglværksindustrien; et Olieraffinaderi er vist i sin Tid indstillet, men jeg har hørt, at der arbejdes paa at genoprette det som anden Virksomhed. Af de nævnte levende Virksomheder er Kamgarnsspindriet vel et af de væsentligste, det beskæftigede paa det